

การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องสมุนไพรชาอู่หลง ตาม หลักการแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านด่าน จังหวัดน่าน

The Action Research for Local Curriculum Development of U-long Tea Herb According to Creative Economy Concept for Matthayomsuksa 2 Students, Bandan School, Nan Province.

รั้ววิชญ์ สารเทพ¹, สุนทรา โตบัว²
Rattawit Sarnthep¹, Suntara Tobua²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องสมุนไพรชาอู่หลง โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการและนำหลักการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านด่าน จังหวัดน่าน จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินผลงานและกระบวนการทำงานของผู้เรียน และอนุทินของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่เป็นที่ต้องการของชุมชน คือ เรื่องสมุนไพรชาอู่หลง ประกอบด้วย 7 แผนการจัดการเรียนรู้ 20 ชั่วโมง ผลการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์อยู่ในเกณฑ์ดีทั้งสองด้าน ความสามารถในการสื่อสารความร่วมมือในการทำงาน และความมุ่งมั่นในการทำงาน อยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยมทั้งสามด้าน ผลการประเมินหลักสูตร พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างขึ้นเป็นหลักสูตรที่ดีสามารถสร้างความรู้ควบคู่กับความสนุกสนาน สร้างความกล้าแสดงออกให้กับผู้เรียน อีกทั้งยังสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน หลักสูตรท้องถิ่นสามารถนำไปสร้างอาชีพได้ในอนาคต และหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องสมุนไพรชาอู่หลงเปลี่ยนความรู้สึกรักของนักเรียนที่มีต่อท้องถิ่นในทางที่ดีขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น, แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์, การวิจัยปฏิบัติการ

¹นิสิตปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹Graduate Student, Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Kasetsart University

²Thesis Advisor, Faculty of Education, Kasetsart University

Abstract

This research study aimed to develop a local curriculum of U-long tea by using action research methodology based on the creative economy to develop local curriculum. The target group were 12 Matthayomsuksa 2 students of Bandan school. The research instruments were evaluation sheets of product and process working from students and student journals. The data were analyzed by frequency and content analysis.

According to the findings, it found that communities need U-long tea herb in their I curriculum locally. This consists of 7 structures that requires for 20 hours. The results of using local curriculum were that the students maintain both good achievement scores and capability of creative thinking, and their scores were excellent all in communicative competence, work cooperation and determination in group work. The local curriculum evaluation found that was beneficial create to combine knowledge and enjoyment together in order to boost the learners' confidence. It was also to encourage participation in the community. Further, it can be used for future careers development. It has been shown that local curriculum of U-long tea has changed the students feelings towards the local area positively.

Keywords : The local curriculum development, Creative economy concept, Action research

บทนำ

“หลักสูตรท้องถิ่น” มีบทบาทในระบบการจัดการศึกษาของไทยมาตั้งแต่หลักสูตรแม่บทฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 โดยมีข้อกำหนดให้แต่ละโรงเรียนต้องจัดขึ้นควบคู่กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ถูกกำหนดมาให้มีลักษณะเดียวกันทั้งประเทศ โดยจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร โดยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง เพราะเป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับชีวิตจริง เป็นการเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักเข้าใจในท้องถิ่นของเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน เกิดความรัก และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 2 ตั้งอยู่ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับ ชั้น

ก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนในเขตบริการของโรงเรียนทั้งหมด 5 หมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าลัวะ ที่มีพื้นที่ในการทำมาหากินอยู่บริเวณแถบภูเขาใกล้หมู่บ้าน เมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะมีนักเรียนบางส่วนที่ไม่เข้าศึกษาต่อ เนื่องจากต้องไปทำงานเลี้ยงดูครอบครัว โดยการไปรับจ้างใช้แรงงานตามต่างจังหวัด ซึ่งจากสภาพดังกล่าวหากได้มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่เอื้อต่อการนำไปสร้างอาชีพในชุมชน ย่อมเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนเหล่านั้น ให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังก่อให้เกิดการเห็นคุณค่าของท้องถิ่น เกิดความรัก ห่วงแหนและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนอีกด้วย

เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นทางเลือกใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจของโลกในทศวรรษหน้า เพื่อจะข้ามพ้นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ทำลายสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ

และคุณภาพชีวิตของมนุษย์การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จึงเป็นโครงการที่ทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจดำเนินการเพื่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืน ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์หลายท่านได้แสดงความคิดเห็นอย่างสอดคล้องกันว่า การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ควรเริ่มที่ระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการเรียนการสอนที่ควรกระตุ้นปลูกฝังความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่เด็ก เพื่อเป็นการผลิตนักออกแบบให้เกิดขึ้นในระยะยาว การปลูกฝังเรื่องความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่วัยเด็ก จะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี เนื่องจากประเทศไทยมีสิ่งต่างๆ ให้ทำหลากหลาย หากได้รับการปลูกฝังในเรื่องดังกล่าว จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมและความคิดสร้างสรรค์ต่อไป (สุรินทร์ อักษรกิจ, 2553)

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรชาอู่หลงขึ้น ในครั้งนี้ประยุกต์ใช้หลักการแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่เน้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ โดยเป็นหลักสูตรที่ต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในการเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง โดยคำนึงถึงสภาพปัญหาความพร้อม และความต้องการของท้องถิ่นได้เรียนรู้ชีวิตจริงสภาพสังคมเศรษฐกิจในท้องถิ่นของตนเอง ทำให้รู้จักและเข้าใจชีวิต ตลอดจนมีความรู้สึกที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ทำให้ผู้เรียนมีความรักความหวงแหน เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และนำความรู้ที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง

สมุนไพรชาอู่หลง

3. เพื่อนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรชาอู่หลง ไปใช้

4. เพื่อประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรชาอู่หลง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มเป้าหมายในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านด่าน จังหวัดน่าน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 12 คน วิทยากร จำนวน 1 คน ครูผู้มีส่วนร่วม จำนวน 10 คน

2. กลุ่มเป้าหมายในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและประเมินหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหาร 1 คน ครูผู้มีส่วนร่วม 10 คน วิทยากร 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 5 คน ผู้ปกครองนักเรียน 12 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรชาอู่หลง แบ่งการเก็บข้อมูลออกตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

1. จุดประสงค์
 - 1.1 เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 - 1.2 เพื่อกำหนดประเด็นเนื้อหาที่จะนำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น
2. กลุ่มเป้าหมาย
 - 2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 - 2.2 บุคลากรในชุมชนและโรงเรียนบ้านด่าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
แบบบันทึกการสังเกตและสัมภาษณ์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

4. การดำเนินการวิจัย

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

4.2 ลงพื้นที่เพื่อทำการสังเกตและสัมภาษณ์เกี่ยวกับศักยภาพและความต้องการของชุมชนและโรงเรียนบ้านด่าน ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาจากการสังเกตและสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1. จุดประสงค์

1.1 เพื่อดำเนินการร่างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

1.2 เพื่อสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผู้เรียน

1.3 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและเครื่องมือที่สร้างขึ้น ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่ค้นพบ

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้รู้ในชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น ผู้บริหาร และคณะครูในโรงเรียนบ้านด่าน

2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดผล ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของหลักสูตรและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผู้เรียนตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

4. การดำเนินการวิจัย

4.1 จัดประชุมและแต่งตั้งคณะทำงานและดำเนินการร่างหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น

4.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลการศึกษา และร่วมกันสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น

4.3 ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพของหลักสูตรโดยตรวจสอบความสอดคล้องกับลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นที่ดี และความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลผู้เรียน

4.4 นำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์เนื้อหา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามประเด็นที่พบว่ามีความบกพร่อง

ระยะที่ 3 การนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้

1. จุดประสงค์

1.1 เพื่อนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องสมุนไพรท้องถิ่น ไปใช้สอน

1.2 เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นที่นำไปใช้สอนด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 กลุ่มเป้าหมายในการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านด่าน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555

2.2 ผู้มีส่วนร่วมในการสอนและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง วิทยากร และคณะครูผู้มีส่วนร่วม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรท้องถิ่น

3.2 แบบประเมินผลงานและกระบวนการทำงานของผู้เรียน

3.3 อนุทินของผู้เรียน

4. การดำเนินการวิจัย

4.1 จัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง วิทยากร และคณะครู ในการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียน การสอน และวัดประเมินผลผู้เรียน

4.2 จัด การเรียนการสอนด้วย หลักสูตรท่องถิ่น เรื่อง สมุนไพรชาอู่หลง โดยใช้ กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ และใช้การประเมินตาม สภาพจริงในการประเมินผู้เรียน โดยใช้การประเมิน อย่างน้อยจาก 3 แหล่ง ได้แก่ ผู้สอนประเมินผู้ เรียน ครูผู้ร่วมวิจัยประเมินผู้เรียน ผู้เรียนประเมิน ตนเอง ผู้เรียนประเมินเพื่อน และผู้ปกครองประเมิน นักเรียน

4.3 พิจารณาปรับปรุงข้อบกพร่องที่ ค้นพบจากการจัดการเรียนการสอนโดยแบ่งเป็น 7 วงจรปฏิบัติการตามแผนการจัดการเรียนรู้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล งานและกระบวนการทำงานของผู้เรียน นำมารวม คະแนและหาค่าเฉลี่ย จากนั้นจึงนำมาเทียบกับ เกณฑ์การประเมิน

5.2 ข้อมูลที่ได้มาจากการสังเกต สัมภาษณ์ และการเขียนสะท้อนของผู้เรียนใน อนุทิน มาวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำข้อมูลมาเรียบ เรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบตีความหมายเชื่อมโยง ความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ รวบรวมได้

ระยะที่ 4 การประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร

1. จุดประสงค์

เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรท่องถิ่น หลังการนำหลักสูตรไปใช้

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ครู ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำ ชุมชน วิทยากร และผู้ปกครองนักเรียน

2.2 กลุ่มเป้าหมายในการสนทนา

กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน บ้านด่าน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มี ต่อหลักสูตรท่องถิ่น เรื่อง สมุนไพรชาอู่หลง

3.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

4. การดำเนินการวิจัย

4.1 สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง

4.2 จัดสนทนากลุ่มนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 (focus group)

4.3 นำผลการประเมินมาพิจารณา ปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาจากการสนทนากลุ่มและ การสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อหลักสูตรท่องถิ่น มา วิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา นำข้อมูลมา เรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ ตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ รวบรวมได้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล พื้นฐาน

จากการลงพื้นที่สังเกตแหล่งเรียนรู้ สภาพวิถีชีวิต ทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่น และสัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านด่าน เกี่ยวกับ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท่องถิ่น และ ประเด็นที่จะพัฒนาเป็นหลักสูตรท่องถิ่น พบว่า ชุมชนมีศักยภาพในพัฒนาหลักสูตรท่องถิ่นใน เรื่องเกี่ยวกับชาอู่หลง เนื่องจากมีความพร้อม ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล และ ทรัพยากรที่สร้างขึ้น โดยในชุมชนได้มีกรรวมกลุ่ม ปลุกชาอู่หลงเป็นสวนชาในหมู่บ้าน จากนั้นจึงมีการ

แปรรูปผลิตภัณฑ์ชาอู่หลง โดยมีโรงงานขนาดเล็กในหมู่บ้านที่กลุ่มแม่บ้านนาคุบริหารงานร่วมกัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษาจากสถานที่จริง โดยจะได้เรียนรู้ตั้งแต่การเริ่มปลูกชาอู่หลง การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว ตลอดจนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งขายตามท้องตลาด นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้และความชำนาญ พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือและสนับสนุนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวกับชาอู่หลงอย่างเต็มที่ เนื่องจากเป็นผู้ปกครองที่มีลูกมีหลานเรียนอยู่ในโรงเรียนบ้านด่านอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการนำเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เข้ามาเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของหลักสูตร ที่เป็นการออกแบบและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากชาอู่หลง ให้เป็นรูปแบบที่แปลกใหม่ แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ท้อง

ตลาดทั่วไป ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรในท้องถิ่น

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ผู้วิจัยร่วมกับคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และปราชญ์ชาวบ้านผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับชาอู่หลง โดยประชุมพิจารณาประเด็นความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และประเด็นเนื้อหาที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และร่วมกันดำเนินการร่างพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องสมุนไพรชาอู่หลง ซึ่งประกอบด้วยทั้งการชี้แจงจุดประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การเลือกเนื้อหา การออกแบบจุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ทำให้ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องสมุนไพรชาอู่หลงประกอบด้วย 7 แผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	เนื้อหา	เวลาเรียน (ชั่วโมง)
1	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาอู่หลง	2
2	การปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวชาอู่หลง	2
3	หลักการแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์	2
4	แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์	2
5	การพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์	7
6	การบริหารจัดการการตลาด	3
7	การทำบัญชีรายรับรายจ่าย	2
รวมเวลาเรียนทั้งหมด		20

3. ผลการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรชาอู่หลง มีทั้งหมด 7 แผนการจัดการเรียนรู้ เวลาที่ใช้ทั้งหมด 20 ชั่วโมง นำไปใช้สอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 เป็นเวลา 10 สัปดาห์ เพื่อศึกษาผลการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ โดยเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ใช้การมีส่วนร่วมของคณะครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการ

สถานศึกษา และวิทยากรในชุมชนตามบทบาทที่วางไว้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาอู่หลง ผู้วิจัยได้ประสานงานกับครูผู้สอนคอมพิวเตอร์ ในการเตรียมความพร้อมทั้งห้องและเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอตามจำนวนผู้เรียน อีกทั้งยังเตรียมความพร้อมด้วยการทบทวนกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเกณฑ์การ

ประเมินผลงานของผู้เรียน เพื่อสร้างความเข้าใจในการร่วมประเมินผลงานผู้เรียน ให้ได้ผลการประเมินที่ตรงตามความเป็นจริง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวชาอู่หลง โดยได้ ประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนในการสนับสนุน พาหนะเพื่อพานักเรียนออกไปศึกษาดูงานสวนชา อู่หลง และประสานงานกับวิทยากรผู้เป็นปราชญ์ ชาวบ้าน ในการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูก การดูแลรักษา และการเก็บใบชาอู่หลง และเตรียม ตัวบททวนกิจกรรมที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการประเมินพฤติกรรมผู้เรียนตามเกณฑ์ ที่กำหนดไว้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง หลักการ แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ประสานงาน กับครูผู้สอนวิชาศิลปะเพื่อที่จะมาทำหน้าที่ในการ สังเกตพฤติกรรมผู้เรียนในระหว่างการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน และจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นต่างๆ เช่น ก้อน หิน ขดลวดหนีบรูปถ่าย ตึกแตนจักสาน ปากกา ดูกตา กระดาษเทาขาว และปากกาเคมี สำหรับ ทำงานกลุ่ม เป็นต้น โดยครูผู้สอนที่มาร่วมในครั้งนี้ เป็นผู้ที่จบจากสาขาวิชาศิลปะ ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับ แนวคิดสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะเป็นอย่างดี ดังนั้น จึงเหมาะสมที่จะประเมินผลงานของผู้เรียนเกี่ยวกับ แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง แนวทาง การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยได้จัด เตรียมสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ล่วงหน้าอย่างครบ ถ้วนตามที่กำหนดไว้ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ในชั้นต่างๆ เช่น ผลิตภัณฑ์ตัวอย่างจากชา เพื่อใช้ในกิจกรรมวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เหยี่ยว รวงวัล สำหรับเป็นของรางวัลในการทำกิจกรรม ของผู้เรียน เป็นต้น และได้ประสานงานครูที่จะเข้า มามีส่วนร่วมโดยเป็นครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา มา ทำหน้าที่ในการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนในระหว่าง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและร่วมประเมิน

ผลงานของผู้เรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การ พัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ประสานงาน ครูที่จะเข้ามามีส่วนร่วมโดยเป็นครูผู้สอนสาระการ เรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มาทำหน้าที่ ในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ แนะนำแนวทางใน การลงมือทำชิ้นงาน ตลอดจนร่วมประเมินผลการ ทำงานของผู้เรียนแต่ละกลุ่มด้วย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การ บริหารจัดการการตลาด ผู้วิจัยได้จัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้ล่วงหน้าอย่างครบถ้วนตามที่ กำหนดไว้ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้น ต่างๆ เช่น ผลิตภัณฑ์ตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ ต้นทุนการผลิต เป็นต้น โดยได้ประสานงานกับผู้ ปกครองนักเรียนจำนวน 1 ท่าน ในการสนับสนุน พาหนะที่ใช้ในการพาผู้เรียนออกไปสำรวจตลาด ซึ่งต้องเดินทางไปสำรวจตลาดเป็นระยะทางกว่า 35 กิโลเมตร และนอกจากนี้ยังประสานงานกับครู อีก 1ท่าน เพื่อไปร่วมกิจกรรมสำรวจตลาดและ ถือเป็นการช่วยดูแลความปลอดภัยและความเป็น ระเบียบเรียบร้อยของผู้เรียนอีกด้วย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง การทำ บัญชีรายรับรายจ่าย ผู้วิจัยได้ประสานงานครูที่จะ เข้ามามีส่วนร่วมโดยเป็นครูผู้สอนสาระการ เรียนรู้ คณิตศาสตร์ มาทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา คำ แนะนำ ตรวจสอบความถูกต้องของการทำบัญชี รายรับรายจ่าย และได้ช่วยจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ การเรียนรู้ต่างๆ เช่น บันทึกรายรับรายจ่ายที่ใช้เป็น ตัวอย่าง ในการสอนบันทึกรายรับรายจ่ายของการ ผลิตภัณฑ์ชาอู่หลง การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการสนับสนุนผู้เรียนในการจัดนิทรรศการ แสดงผลงาน เป็นต้น และในส่วนของ การจัด นิทรรศการนำเสนอผลงาน ผู้วิจัยได้ประสานงาน กับครู วิทยากร คณะกรรมการสถานศึกษา และ ผู้ปกครองผู้เรียน ในการร่วมชมนิทรรศการและ ประเมินการนำเสนอผลงานของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ทั้งยังเป็นการประเมินหลักสูตรหลังการนำไปใช้กับ

ผู้เรียนอีกด้วย

ผลการประเมินผู้เรียนจากการเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรสุขภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวมคะแนนที่ได้จากการประเมินผู้เรียน โดยใช้แบบประเมินผลงานและกระบวนการทำงานของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลการเรียนรู้ด้านความรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละแผน การจัดการเรียนรู้ ปรากฏว่านักเรียนทั้งหมดมีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ดีขึ้น โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยม 2 กลุ่ม และอยู่ในเกณฑ์ดี 1 กลุ่ม จากทั้งหมด 3 กลุ่ม

2. ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ โดยรวมคะแนนที่ได้จากการประเมินผู้เรียน โดยใช้แบบประเมินผลงานและกระบวนการทำงานของผู้เรียนทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ปรากฏว่านักเรียนทั้งหมดมีผลการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดี มีนักเรียนที่ได้รับผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม 1 กลุ่ม และมีนักเรียนได้รับผลการประเมินอยู่ระดับดี 2 กลุ่ม จากทั้งหมด 3 กลุ่ม

3. ความสามารถในการสื่อสาร โดยรวมคะแนนที่ได้จากการประเมินผู้เรียน โดยใช้แบบประเมินผลงานและกระบวนการทำงานของผู้เรียนทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ปรากฏว่านักเรียนมีผลการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีเยี่ยมทั้ง 3 กลุ่ม

4. ความร่วมมือในการทำงาน โดยรวมคะแนนที่ได้จากการประเมินผู้เรียน โดยใช้แบบประเมินผลงานและกระบวนการทำงานของผู้เรียนทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ปรากฏว่านักเรียนมีผลการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีเยี่ยมทั้ง 3 กลุ่ม

5. ความมุ่งมั่นในการทำงาน โดยรวมคะแนนที่ได้จากการประเมินผู้เรียน โดยใช้แบบประเมินผลงานและกระบวนการทำงานของผู้เรียนทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ปรากฏว่านักเรียนมีผลการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีเยี่ยมทั้ง 3 กลุ่ม

4. ผลการประเมินผลการพัฒนา

หลักสูตร

การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นหลังการนำไปใช้ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยโดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

4.1 ความคิดเห็นของครู และวิทยากร

4.1.1 หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องสมุนไพรสุขภาพ เป็นหลักสูตรที่ดีสามารถสร้างความรู้ควบคู่กับความสนุกสนาน และสร้างความกล้าแสดงออกให้กับผู้เรียน โดยจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายต่างมีความเห็นตรงกันว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่จัดขึ้นเป็นหลักสูตรที่ดี มีกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ฝึกให้เด็กนักเรียนเกิดความกล้าแสดงออก นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรสุขภาพ ทำให้นักเรียนเกิดทั้งความรู้ควบคู่ไปกับความสนุกสนาน ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น

4.1.2 หลักสูตรท้องถิ่นสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยวิทยากรผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นปราชญ์ชาวบ้าน ได้แสดงความรู้สึกของตนเองว่ารู้สึกยินดีที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรสุขภาพขึ้น โดยถือว่าหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน

4.1.3 ควรปรับวิธีการประเมินผู้เรียนเนื่องจากปัญหาการไม่รู้หนังสือของผู้ปกครอง จากการศึกษาความคิดเห็นของครู และวิทยากร พบว่ามีประเด็นปัญหาในขั้นตอนการประเมินผู้เรียนจากการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาและผู้ปกครอง โดยครูหลายท่านมีความคิดเห็นว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความสามารถในด้านประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ ส่งผลให้การประเมินไม่เป็นไป

ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปรับวิธีการประเมินผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของผู้มีส่วนร่วมในการประเมิน โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้ปกครองบางคนที่อ่านหนังสือไม่ออก โดยอาจปรับวิธีการประเมินให้ง่ายขึ้น เช่น การประเมินระดับความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ประเมินระดับความพึงพอใจในการนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่มเปรียบเทียบกัน เป็นต้น

4.2 ความคิดเห็นของผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง

4.2.1 ภาคภูมิใจที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนรู้สึกพึงพอใจที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้นักเรียน เกิดความภาคภูมิใจที่ได้ถ่ายทอดความรู้ที่ตนมีให้กับนักเรียน และเห็นว่าการจัดการเรียนรู้อาศัยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรชาอยู่หลงทำให้นักเรียนรู้จักใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมากขึ้น และยังมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนบ้านด่านควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้อันเชื่อมโยงกับวิถีของท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นในทุกระดับชั้น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัวกับรู้จักใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และทำให้นักเรียนได้มีความรู้ ประสบการณ์ทักษะและความรู้สึกที่ดี เกิดความรักความภาคภูมิใจ และมีส่วนร่วมในการช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรในท้องถิ่นให้อยู่สืบไป

4.2.2 หลักสูตรท้องถิ่นสามารถนำไปสร้างอาชีพได้ในอนาคต โดยผู้ปกครองนักเรียนหลายคนมีความเห็นว่าหลักสูตรท้องถิ่นที่นำไปใช้ ช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่นแก่นักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อันจะนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาคิดสร้างสรรค์พัฒนาจนเพิ่มมูลค่า ทำให้นักเรียนมีวิชาความรู้ติดตัวไว้ในอนาคตข้างหน้า ซึ่งหากนักเรียนเอาจริงเอาจังอาจนำไปพัฒนาจนประกอบเป็นอาชีพได้

4.2.3 การเข้ามามีส่วนในหลักสูตรท้องถิ่นทำให้ชุมชนเกิดสัมพันธภาพอันดีต่อโรงเรียน โดยทางผู้ปกครองรู้สึกยินดีชื่นชมที่ทางโรงเรียนเชิญผู้ปกครองมามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะเป็นการสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างกัน อีกทั้งยังทำให้ได้รู้ว่าทางโรงเรียนมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง

4.3 ความคิดเห็นของนักเรียนจากการสนทนากลุ่ม

4.3.1 ด้านเนื้อหาของหลักสูตรจากการสนทนากลุ่มนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 2 สรุปความคิดเห็นของนักเรียนได้ว่าเนื้อหาเกี่ยวกับสมุนไพรชาอยู่หลงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะนอกจากจะได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับชาอยู่หลงที่เป็นผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่นแล้ว ยังได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เนื้อหาเกี่ยวกับการตลาด และเนื้อหาเกี่ยวกับการทำบัญชีรายรับรายจ่ายอีกด้วย โดยเนื้อหาที่นักเรียนสนใจและไม่เคยเรียนมาก่อนคือเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการตลาด ซึ่งเมื่อได้เรียนแล้วนักเรียนเข้าใจได้ง่ายเนื้อหาไม่ยากเกินความสามารถของนักเรียน อีกทั้งเป็นความรู้ที่มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

4.3.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อีกจากการสนทนากลุ่มของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้อาศัยหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องสมุนไพรชาอยู่หลง ในประเด็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นว่า

4.3.2.1 รู้สึกดีใจที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและประทับใจที่ได้สร้างสรรค์ผลงานของตน นักเรียนต่างให้ความเห็นว่ารู้สึกดีใจที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยผู้ปกครอง วิทยากรคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชน ต่างให้ความสนใจ ให้ความร่วมมือ และให้ความช่วยเหลือโดยการให้ความรู้และร่วมกิจกรรมกับนักเรียนเป็นอย่างดี และที่ประทับใจ

มากคือการได้เห็นผลงานของตนเองที่ผลิตขึ้นจากการนำทรัพยากรในท้องถิ่นทั่วไป ผสานกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ทำให้ได้ผลงานอันเป็นที่ภาคภูมิใจอย่างยิ่ง

4.3.2.2 ขอบในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามที่หลักสูตรจัดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้ออกไปเรียนรู้ศึกษาดูงานนอกสถานที่ ซึ่งการออกไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเกิดความตื่นตัวในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ไม่มีในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ได้ฝึกปฏิบัติจริง

4.3.2.3 ขอบการทำงานที่ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม โดยมีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง สมุนไพรอายุทอง เป็นกิจกรรมที่ได้ฝึกปฏิบัติจริง ได้ทำงานเป็นกลุ่ม ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะมีความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและต่องานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย

4.3.2.4 หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง สมุนไพรอายุทอง สร้างความรู้จัก และความกล้าแสดงออกให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยเห็นว่าเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ฝึกทักษะการอ่าน การเขียน และฝึกทักษะการนำเสนองาน ทำให้มีความคิดสร้างสรรค์และความกล้าแสดงออกมากขึ้น และยังสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง อีกทั้งยังสร้างแนวทางในการประกอบอาชีพเสริมให้แก่แก่นักเรียนอีกด้วย

4.3.2.5 หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง สมุนไพรอายุทอง ต่อยอดความคิดสร้างสรรค์สู่การสร้างรายได้เสริม โดยมีนักเรียนคนหนึ่งที่บ้านเปิดร้านขายของ ได้แสดงความมุ่งหมายว่าจะเอาความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดทำผลิตภัณฑ์วางขายที่ร้านของตนเอง ทำเป็นงานอดิเรกเพื่อขายให้แก่นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปที่สนใจ

4.3.3 ด้าน สื่อ การ เรี ย น รั ฐ นักเรียนชอบสื่อที่เป็นของจริงและที่ออกไปศึกษานอกสถานที่ โดยนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ

สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้ว่า ชอบสื่อที่ครูนำมาเพราะทำให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนมากขึ้นนอกจากจะเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เป็นของจริงแล้ว ยังมีการเรียนรู้จากสถานที่จริงอีกด้วย

4.3.4 ด้านการวัดและประเมินผล ชอบในการมีส่วนร่วมประเมินผลงานของตนเองและเพื่อนด้วยความยุติธรรม โดย นักเรียนชอบที่ได้มีโอกาสให้คะแนนในการประเมินทั้งตนเองและประเมินเพื่อนกลุ่มอื่นๆ เพราะเห็นว่าเป็นความเป็นประชาธิปไตยและมีความยุติธรรมในการให้คะแนน การแสดงผลงาน มีรูปแบบการประเมินที่เข้าใจง่าย และมีเกณฑ์ในการประเมินที่สามารถแยกคะแนนตามความสมบูรณ์ของงานที่นำเสนอได้ชัดเจน

4.3.5 ด้านความรู้สึกรู้สึกต่อท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง สมุนไพรอายุทอง เปลี่ยนความคิดต่อการประกอบอาชีพในท้องถิ่นโดยนักเรียนเปลี่ยนแปลงความคิดต่ออาชีพในท้องถิ่นจากเดิมที่คิดว่าอาชีพในท้องถิ่นของตนมีเพียงอาชีพเกษตรกรรมอย่างเดียว ทำให้คิดว่าจะต้องไปทำงานในตัวเมืองเท่านั้น แต่เมื่อได้เรียนรู้ด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรอายุทอง ทำให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพในท้องถิ่น ทำให้นักเรียนรู้จักการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น มาเพิ่มมูลค่าโดยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ จนสามารถสร้างเป็นรายได้ให้แก่ครอบครัวได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่ค้นพบสามารถนำมาอภิปรายผลได้เป็น 4 ระยะ ดังนี้

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ประเด็นที่ชุมชนมีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นเรื่องเกี่ยวกับชาอยู่หลง เนื่องจากชุมชนมีความพร้อมทั้งทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรที่สร้างขึ้น โดยได้มีการรวมกลุ่มปลูกชาอยู่หลงเป็นสวนชาใน

หมู่บ้าน และมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์โดยมีโรงงานขนาดเล็กในหมู่บ้านที่กลุ่มแม่บ้านบริหารงานร่วมกัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษจากสถานที่จริง และยังมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้และความชำนาญ พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือและสนับสนุนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับชาวอุบลอย่างเต็มที่

นอกจากนี้ยังได้นำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับผู้เรียน โดยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ โดยเน้นการออกแบบและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากชาวอุบลเป็นรูปแบบที่แปลกใหม่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่ตลาดทั่วไป ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรในท้องถิ่น แล้วยังให้เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการการตลาดในหลักสูตร โดยเมื่อสร้างผลิตภัณฑ์เสร็จแล้วนั้น ก่อนนำไปวางขาย นักเรียนต้องได้เรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดอีกเรื่องหนึ่ง เพราะเป็นเนื้อหาที่เชื่อมโยงสู่การทำธุรกิจสมัยใหม่ โดยแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคือความคิดสร้างสรรค์ (Creative Ideas) ซึ่งมีได้ติดตัวทุกคนมาแต่กำเนิด หากเกิดขึ้นจากการมีทักษะในการคิด (Thinking Skills) และการมีความคิดริเริ่ม (Originality) ซึ่งต้องมีการจัดการเรียนการสอน ฝึกฝนกันในโรงเรียน และมหาวิทยาลัยอย่างจริงจัง เนื่องด้วยการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ (Creative Education) เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ “เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์” ขยับเคลื่อนได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นหากสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ บรรลุผลผลิตงานแบบบูรณาการ นำสิ่งที่มีอยู่แล้วมาสร้างมูลค่า และเติมเต็มในส่วนที่ยังด้อยในทุกสาขาอาชีพ จะทำให้ประเทศไทยมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ (กรุงเทพฯธุรกิจออนไลน์, 2552) สอดคล้องกับ จันท์เพ็ญ เมฆาอภิรักษ์ (2552) ได้

สรุปสาระสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ ว่า การศึกษามีครูเป็นผู้นำหน้าที่สอน ส่วนนักเรียนคือผู้ที่จะต้องเรียนรู้ ซึ่งในการเรียนรู้นั้นควรจะเป็นการเรียนรู้ทั้งที่เป็นการเรียนรู้ในห้องเรียน และการเรียนรู้นอกห้องเรียนควบคู่กันไปตลอดเวลา ครูจึงมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สามารถคิดหาคำตอบ รวมทั้งแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

2. ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรชาวอุบลหลง ได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพ โดยยึดหลักการพัฒนาที่เป็นจุดเน้นสำคัญในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ที่กล่าวไว้โดยกรมวิชาการ (2535) และ นิคม ชมภูหลง (2545) ประกอบด้วย 1) เนื้อหาสาระที่ต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้และภูมิใจในชุมชนของตนเอง 2) ส่งเสริมให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนจนการวัดประเมินผล 3) ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง กระบวนการเรียนการสอนต้องให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับประสบการณ์จริงจากชุมชน ตลอดจนจนการส่งเสริมการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น 4) ส่งเสริมความเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของสังคม มุ่งเน้นให้เกิดความรู้ ความคิด ทักษะ ตลอดจนจิตสำนึก จริยธรรม การดำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย การร่วมรักษาสีงแวดล้อม ก่อให้เกิดศรัทธาเชื่อมั่นภูมิใจใน ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ชุมชนและชาติ

3. ขั้นตอนการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้

ในขั้นตอนการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรชาวอุบลหลง ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคของการวิจัยปฏิบัติการในการจัดการเรียนการสอน โดยได้รับความร่วมมือจาก

ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรชาอู่หลงมาร่วมเป็นวิทยากร และอนุญาตให้ใช้สถานที่สวนชาอู่หลงในการเข้าไปเรียนรู้ภูมิปัญญาจากสภาพแวดล้อมที่อยู่ในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะครู ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา ในการให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนร่วมประเมินผู้เรียน ให้การสนับสนุนยานพาหนะเพื่อพานักเรียนออกไปศึกษาออกสถานที่ และประเมินหลักสูตรท้องถิ่นหลังการนำไปใช้ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นไปตามลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นที่ดี ที่กล่าวไว้โดย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) และ การศึกษานอกโรงเรียน (2543) มีรายละเอียดว่า 1) ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วม ใช้ภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตน ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรัก ความผูกพันตลอดจนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นให้มีสภาพดีขึ้น 2) สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง เป็นสภาพชีวิต สภาพเศรษฐกิจ และสภาพสังคมจริงของท้องถิ่น โดยผู้เรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการชี้แนะของผู้สอนอันจะนำไปสู่การคิดเป็น โดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในสังคมตนเอง 3) ส่งเสริมความเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของสังคม มุ่งเน้นในด้านศีลธรรมจริยธรรม การธำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย การร่วมรักษาสังแวดล้อม ก่อให้เกิดศรัทธาเชื่อมั่น ภูมิใจในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ชุมชนและชาติ

จากการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรชาอู่หลง และได้ร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นในการประเมินผลงานของนักเรียน ผลปรากฏว่านักเรียนสามารถพัฒนาชิ้นงานของตนเองได้ดีขึ้นตามลำดับ มีพัฒนาการทางด้านความสามารถในการคิดสร้างสรรค์จนอยู่ในระดับดีขึ้นไปทุกคน ส่วนด้านความสามารถในการสื่อสาร ความร่วมมือใน

การทำงาน และความมุ่งมั่นในการทำงาน พบว่านักเรียนทั้งหมดได้รับผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยมทุกคน ซึ่งเป็นผลจากการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ในการสังเกตปัญหาและวางแผนเพื่อปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง 7 วงจรปฏิบัติการ ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้รับการปรับแก้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้จากการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เรียนที่มีการพัฒนาดีขึ้น มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ในทุกแผนการเรียนรู้อีก มีการปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอผลงาน โดยใช้ตัวอย่างการนำเสนอที่ดีและน่าสนใจจากการสาธิตของผู้วิจัยและจากคลิปวิดีโอต่างๆ การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญในการร่วมมือกันในการทำงานเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ โดยมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนทำให้นักเรียนมีแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง

4. ขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรชาอู่หลง ใช้หลักการในการประเมินเป็น 3 ระยะ โดยระยะแรกเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาและหาคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่นก่อนการนำไปใช้สอน โดยเริ่มจากการพิจารณาหาประเด็นที่เหมาะสม จนพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรชาอู่หลง จากนั้นจึงตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญแล้วปรับปรุงแก้ไข ระยะที่สองเป็นการประเมินหลักสูตรระหว่างที่นำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประเมินโดยครู วิทยากร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกชั่วโมง และระยะสุดท้ายเป็นการประเมินหลังจากนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้แล้ว โดยศึกษาความคิดเห็นของ ผู้บริหาร คณะครู วิทยากร ผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ทิศนา ขัมมณี (2540) และ สุณีย์ ภูพันธ์

(2546) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการประเมินหลักสูตรใด ๆ ก็ตามอาจแบ่งระยะในการประเมิน 3 ระยะ ได้แก่ การประเมินหลักสูตรก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตรระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตรหลังจากการใช้หลักสูตรครบวงจร

ผลการประเมินหลักสูตร พบว่าหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรชาอยู่หลง เป็นหลักสูตรที่ดี โดยดึงเอาปราชญ์ผู้ที่มีความรู้ในชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนชาวบ้านในชุมชน เข้ามาร่วมในกิจกรรมของหลักสูตรท้องถิ่นที่จัดทำขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกรักถิ่นที่มีบทบาทในการเป็นส่วนร่วมทำกิจกรรมกับโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการประเมินนักเรียน ทำให้ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา ได้รับรู้ระบบการเรียนการสอน เห็นความสำคัญและร่วมสนับสนุนการศึกษาของนักเรียนเพื่อที่จะพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของท้องถิ่น เกิดความภาคภูมิใจที่โรงเรียนให้ความสำคัญของชุมชน เป็นการกระชับความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนและโรงเรียน

จากการศึกษาผลการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ ด้วยการสนทนากลุ่มกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนเกิดความชอบในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามที่หลักสูตรจัดขึ้น เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning) ที่ให้ผู้เรียนได้ออกไปเรียนรู้ศึกษาดูงานนอกสถานที่ ตามสถานการณ์จริง ทำให้นักเรียนเกิดความตื่นตัวในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ไม่มีในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ชอบการทำงานที่ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มทุกแผนการจัดการเรียนรู้ได้ฝึกการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะมีความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและต่องานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย ได้ฝึกทักษะการอ่าน การเขียน และทักษะการนำเสนองาน ทำให้มีความคิดสร้างสรรค์และความกล้าแสดง ออกมากขึ้น และ

สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกทั้งยังสร้างแนวทางในการประกอบอาชีพเสริมให้แก่นักเรียนได้อีกด้วย ซึ่งแตกต่างจากการเรียนในรูปแบบเดิมที่มีกิจกรรมไม่หลากหลาย นักเรียนไม่ค่อยได้ลงมือปฏิบัติจริงและมักเป็นลักษณะการบรรยายโดยครูผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพรชาอยู่หลง มีการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยเปิดโอกาสให้ทั้งผู้เรียนและผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยร่วมประเมินผู้เรียน อันเป็นแนวคิดการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) ที่มีการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย จากการสังเกต สัมภาษณ์ การประเมินผลงานจากการปฏิบัติ การเขียนอนุทิน การสนทนากลุ่ม ใช้กระบวนการวัดผลและสังเกตผลอย่างเป็นระบบ โดยใช้การประเมินจากหลายแหล่ง ทำให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เป็นการประเมินที่เน้นกระบวนการทำงาน ผลผลิต ความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนจากการเรียนรู้ตามสภาพจริง ทำให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง และผู้วิจัยได้นำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ออกของผู้เรียนให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ต้องพิจารณาหาประเด็นที่เป็นความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ในการนำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น โดยให้ชุมชนมีบทบาททุกขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรโดยให้คิดว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นของพวกเขาเอง จึงจะได้ความร่วมมือจากชุมชนอย่างเต็มที่
2. ขั้นตอนการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้สอนโดยความร่วมมือของวิทยากรในชุมชนควรที่จะมีการประสานงานล่วงหน้า เพื่อชี้แจงให้วิทยากรเข้าใจชัดเจนในจุดมุ่งหมายของการสอน

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ตลอดจนปรับภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับผู้เรียนอย่างเหมาะสม

3. การประเมินผู้เรียนในส่วนที่อาศัยความร่วมมือของชุมชน ควรพิจารณารูปแบบการประเมินและปรับให้สอดคล้องกับบริบทของผู้มีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องสมุนไพรชาอู่หลง นำหลักการแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ โดยมีหัวใจสำคัญคือความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งควรมีการปลูกฝังให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่วัยเยาว์ ดังนั้นควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยปรับเนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องสมุนไพรชาอู่หลง เป็นการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพียงอย่างเดียวคือสมุนไพรชาอู่หลง ซึ่งในบริบทของแต่ละชุมชนย่อมมีสิ่งที่น่าสนใจแตกต่างกัน ดังนั้นควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องบริบทและเอื้อต่อการสร้างอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพในชุมชน เป็นการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเจริญยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.สุนทรา โตบัว ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ ดร.วารุณี ลักษณ์โชคดี กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ว่าที่ร้อยตรี ดร.มนัส บุญประกอบ ผศ.กิตติคุณ รุ่งเรือง นาวาอากาศเอก ดร.นภัทร แก้วนาค และ ผศ.ดร. จัตรีศรี ปิยะพิมลสิทธิ์ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ พันโทหญิง ดร.วรรณรัตน์ ศรีกนก ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และบุคคลที่สำคัญอีกหนึ่งท่านคือ รองศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ ทองไทย ที่คอยให้คำชี้แนะ อบรมสั่งสอนระเบียบวินัยให้ลูกศิษย์คนนี้เสมอ ตลอดจนอาจารย์สาขาวิจัยและประเมินผล การศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอน ให้ความรู้ และคำแนะนำทางวิชาการอย่างดีมา ผู้บริหาร คณะครู กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนชาวบ้าน โรงเรียนบ้านด่าน ที่ให้ความร่วมมือในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างเต็มที่ และครอบครัวของข้าพเจ้าที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนในทุกด้าน ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2535). *หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)*. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2539). *ท้องถิ่น...กับการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2540). *คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2542). *การประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment)*. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2552). *ปั้นเด็กช่างคิด ป้อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์*. (Online). www.bangkokbiznews.com, 31 มีนาคม 2554.
- การศึกษานอกโรงเรียน. (2543). *แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การศึกษานอกระบบผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จันทร์เพ็ญ เมฆาอภิรักษ์. (2552). *การประชุม European Year of Creativity and Innovation 2009 "Beyond chalk and talk: creativity in the classroom"* ณ กรุงบรัสเซลส์. (Online). <http://www.thaiscienc.eu>, 3 เมษายน 2554
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวการปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- ทีศนา แคมมณี. (2540). "การประเมินผลหลักสูตร." ใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (บรรณาธิการ). *รวมบทความทางการประเมินโครงการ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 133-150.
- นิคม ชมภูหลง. (2545). *วิธีและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธารอักษร.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร*. เชียงใหม่: เดอะโนว์เลจเซ็นเตอร์.
- สุนันทา อักษรกิจ. (2553). "Creative Economy ไทยยังหลงทาง." *วารสารส่งเสริมการลงทุน* 12 (1): 55-60.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2534). *แผนการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- Food Industry Thailand. (2552). *เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับบทบาทใหม่ของ อภิรักษ์ โกษะโยธิน* (Online). <http://www.foodindustrythailand.com>, 3 เมษายน 2554.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace and World Inc.